

7. Блауберг И. В. Системный подход как современное общенаучное направление / И. В. Блауберг, Б. Г. Юдин // Диалектика и системный анализ. – М. : Наука, 1986. – 300 с.
8. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – №8. – С. 21–26.

УДК 378.124 (09)

С.В. Гуменюк

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ

Анотація. У статті розглядається процес мислення, що являє собою мисленеву дію опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їхніх істотних властивостях, зв'язках та відношеннях. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень педагогічне мислення розглядається як вид професійного мислення учителів, що дозволяє їм пізнавати суть педагогічної ситуації і організувати свою педагогічну діяльність по її цілеспрямованому перетворенню. Характеризуються особливості педагогічного мислення, які сприяють забезпеченню педагогічного процесу: діагностична, стимулююча, інформаційна, розвиваюча, компенсаторна, оціночна та самовдосконалююча.

Ключові слова: мислення, вчитель, розумова дія, інтелектуальний розвиток, педагогічне мислення, проблемна педагогічна ситуація, навчально-виховний процес.

S.V. Gumenyuk Characteristics and features pedagogical thinking

The author examines the process of thinking in article, which is the in direct effect thinking generalized reflection and human objects and phenomena of objective reality in their essential properties, connections and relationships. Thinking is one of the way cognitive processes, it is considered the highest degree of knowledge. Thinking differs from sensory perception to the stage of perception in that it reproduces reality in directly through a system of tools, including thinking operations, language and speech. Thinking gives a person the opportunity to reflect and understand not only what can be directly perceived feelings, but that is hidden from direct sens or perception. Base dont heanalysis of psychological and educational research pedagogical thinking is seen as a form of professional thinking teachers, allowing them to understand the essence of the teaching situation and organize their teaching career to its deliberate transformation. Originally a professional teacher thinking is a system of mental actions arising from the transformation of knowledge and teaching situations. Characterized by features of pedagogical thinking that contributeto the pedagogical process: diagnostic, stimulating, informative, educational, compensatory, assessmentand self-help. Depending on the method of recognizing problematicin solving educational situation the reare twol evels: the situational level, characterized by the establishment of situational teachingsolving problematic situations; insituational level problem situation that involves a wareness of the teacher having to change, improve some professional sides of his personality.

Keywords: thinking, teacher, mental performance, cognitive development, pedagogical thinking, problem teachingsituation, the educational process.

Актуальність. Модернізація системи вищої освіти в Україні спрямована на вирішення потреб у вихованні особистості педагога, яка володіє новим типом мислення, здатним ефективно розв'язувати свої життєві та професійні проблеми. Освітня система потребує ефективного вчителя, здатного адекватно реагувати на нові вимоги часу й швидко приймати професійні рішення. Такий стиль діяльності висуває високі вимоги до педагога, його особистісних якостей та освітнього рівня і стає можливим за умови розвиненого педагогічного мислення.

Високий рівень педагогічного мислення є однією з основних вимог до кваліфікації вчителя. Педагогічного мислення можна досягти шляхом постановки педагогічних завдань, їх вирішення з високим рівнем новизни та оригінальності, створення й аналізу конкретних педагогічних ситуацій, які спрямовані на формування творчої активності. Від уміння продуктивно мислити і діяти адекватно поставленим цілям залежить ефективність педагогічної діяльності.

У зв'язку з цим набуває актуальності проблема формування професійного мислення майбутніх педагогів, формування педагогічного мислення слід спрямувати на посилення інтелектуального розвитку педагога, бо саме це розширює його ресурсні можливості, які допоможуть орієнтуватися в умовах, що стрімко змінюються. Сучасній школі потрібен учитель, що орієнтується в численних педагогічних новаціях, уміє критично підходити до їх аналізу, генерувати власні інноваційні ідеї, володіє здатністю ефективного вирішення педагогічних задач тощо. Тому перед професійною підготовкою майбутніх учителів ставляться завдання їхнього інтелектуального розвитку, формування педагогічного мислення.

Вивченню процесу мислення присвячено праці ряду вітчизняних науковців (А. Брушлінский, С.Рубінштейн, Ю. Трофімов та ін.), формування педагогічного мислення у своїх роботах описували (С.Гончаренко, О.Дубасенюк, С.Каргін, М.Кашапов, Ю. Кулюткин, Г. Сухобська, Е.Осипова, Л.Турищева та ін.).

Зважаючи на актуальність нашого дослідження ми поставили собі за мету: охарактеризувати особливості професійного мислення педагогів.

Виклад основного матеріалу. Мислення являє собою процес опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їхніх істотних властивостях, зв'язках та відношеннях. Мислення є одним із провідних пізнавальних процесів, його вважають найвищим ступенем пізнання. Мислення відрізняється від чуттєвого пізнання на стадії сприймання тим, що воно відбиває дійсність опосередковано, за допомогою системи засобів, зокрема мисленевих операцій, мови й мовлення, знань людини тощо. Відображення дійсності на рівні мислення має також узагальнений характер. Виділяючи загальне, ми спираємося не тільки на ті об'єкти, які сприймаємо в даний момент, а й на ті, які сприймали в минулому. Мислення надає людині можливість відобразити й зрозуміти не тільки те, що може бути безпосередньо сприйняте відчуттями, а й те, що сховане від безпосереднього чуттєвого сприймання[9].

У своїй основній праці «Основи загальної психології» С. Рубінштейн[8, с. 285] говорить про мислення як про психічний процес пізнання діяльності: мислення – це рух думки, що розкриває зв'язок, яка веде від окремого до загального і від загального до окремого. Мислення – це опосередковане засноване на розкритті зв'язків, відносин, опосередкувань і узагальнене пізнання об'єктивної реальності».

У педагогічному словнику[4, с. 208] термін «мислення» тлумачиться як вища форма відображення дійсності в психіці, ідеальної діяльності, результатом якої є об'єктивна істина. Таким чином мислення представляє собою вищу форму психічного відображення. Пізнання світу починається з відчуттів, сприймань та виникаючих уявлень але ця чутлива картина світу не дає можливості глибоко і всебічно пізнати його. Зокрема, живе споглядання неспроможне проникнути у складні форми взаємодії явищ, об'єктів, подій, у їх причини та наслідки. Для відображення цих

моментів буття необхідний перехід від відчуттів, сприймань до мислення. Шляхом мислення індивід розчленовує і розшлютує взаємозв'язки між предметами, подіями і явищами, з'ясовує причини та наслідки цієї взаємодії.

Мислення дає знання про істотні властивості, зв'язки і відношення об'єктивної реальності, здійснює у процесі пізнання перехід від явища до його сутності. Мислення, на відміну від процесів чуттєвого відображення (відчуття, сприймання), опосередковано відображає дійсність. Воно здійснюється через аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, тобто через мисленнєві операції, спираючись на знання, що дістає вираження у слові. Воно дає можливість вийти за межі безпосереднього досвіду. Мислення є узагальненим відображенням дійсності. Це процес пошуку істотних ознак, властивостей предметів та явищ і зв'язків між ними, до того ж характеристик, спільних для однорідних явищ або предметів дійсності. Вирішенні найістотніші ознаки лежать в основі узагальнення, розкривають певну закономірність або тенденцію.

Шляхом мислення індивід виявляє взаємозв'язки між предметами, подіями, явищами, з'ясовує причини та наслідки цієї взаємодії. Мислення нерозривно пов'язане з мовою – думка фіксується словом. Мислення має соціальну природу, воно виникає і розвивається у вирішенні суспільних проблем. На ці специфічні риси мислення вказує у своєму визначенні О. Брушлінський [1], зокрема він говорить, що мислення – це соціально зумовлений, пов'язаний з мовленням психічний процес самостійного відображення істотного нового, тобто процес узагальненого та опосередкованого відображення дійсності в ході її аналізу і синтезу, що виникає на основі практичної діяльності з чуттєвого пізнання і здатний виходити далеко за її межі.

Психологи вважають, що мислення виникає тоді, коли з'являється проблема, яку потрібно подолати, а знань чи досвіду бракує, тобто в проблемній ситуації. А визначення в ній відомого та невідомого означає перетворення ситуації на задачу та, щоб знайти спосіб її розв'язання, потрібно уміння, яке допомагає знаходити зв'язок між відомим і невідомим. Таке уміння вказує на здатність виконання професійних завдань, зокрема і у діяльності вчителя.

Основним завданням дослідження мислення як процесу вирішення розумової задачі, пов'язане з постановкою проблеми формування розумових дій у процесі діяльності. В даному контексті мова йде про розумову діяльність учителя як професіонала, про його професійне мислення яке ми називаємо «педагогічним мисленням». У словнику С. Гончаренка [2, с. 252] дається визначення «педагогічного мислення», де воно характеризується як здатність учителя застосовувати теоретичні положення філософії, психології, педагогіки, методики в конкретних педагогічних ситуаціях навчально-виховної роботи; вирішувати педагогічні завдання; використовувати педагогічні ідеї в конкретних ситуаціях діяльності; «бачити» в конкретному явищі його педагогічну суть. Педагогічне мислення дозволяє вчителю проникати в причинно-наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналізувати свою діяльність, погляди, переживання, знаходити науково обгрунтоване пояснення успіхів і недоліків, передбачати результати роботи.

Існують різні підходи до визначення сутності педагогічного мислення. З погляду С. Каргіна [4] педагогічне мислення – це спрямованість розумових процесів на відзеркалення особливостей об'єкту діяльності вчителя шляхом проникнення в сутність педагогічних явищ педагогічної дійсності. Ю.Кулюткін і Г. Сухобська [6] розглядають мислення вчителя як «здатність» використовувати педагогічні ідеї в конкретних ситуаціях діяльності, вміння «бачити» в конкретному явищі його загальну педагогічну суть. Мислення, вважають вони, є складовою діяльності вчителя на всіх її етапах: при осмисленні цілей, аналізу проблемної ситуації, розв'язанні задач.

На думку Е. Осіпової [7] професійно-педагогічне мислення – це діяльність по розв'язанню педагогічних задач. Воно існує як процес вирішення педагогічних задач. Педагогічне мислення розглядають і як узагальнене й опосередковане відображення різних проявів педагогічної дійсності. Проявляється у здатності успішно вирішувати постійно виникаючі педагогічні задачі і суперечності, в умінні бачити, розуміти, аналізувати, порівнювати, моделювати, прогнозувати явища педагогічної дійсності. Педагогічне моделювання розумової діяльності, на думку автора, характеризується наступними компонентами: з'ясування сукупностей професійно-педагогічних задач, що вирішуються вчителями; опис процесів (етапів) вирішення педагогічних задач; виявлення предметної основи мислення – складу знань; опис рівня сформованості практично-дієвого фонду мислення – сукупності вмінь; виявлення способів розв'язання педагогічних задач.

Педагогічне мислення можна розглядати як вид професійного мислення, що дозволяє вчителю пізнавати суть педагогічної ситуації і організувати свої педагогічні дії по її цілеспрямованому перетворенню. Професійне мислення вчителя передбачає позитивне вирішення педагогічної ситуації. Саме в цьому полягає здатність і потреба вчителя аналізувати, узагальнювати і перетворювати педагогічні ситуації, ухвалювати рішення про вибір і застосування засобів педагогічної дії, відповідних цим ситуаціям, творчо створювати нові засоби педагогічної дії на учнях і у процесі навчально-виховного процесу у цілому. За походженням професійне мислення вчителя є системою розумових дій, що виникають на основі пізнання і перетворення складної педагогічної ситуації.

Аналіз професійного мислення вчителя, що сприяє забезпеченню педагогічного процесу характеризується наступними особливостями:

- діагностичною: вивчення учнів, пізнання педагогічної ситуації, отримання зворотного зв'язку відносно виконуваної професійної діяльності;
 - стимулюючою: спонукання учнів до прояву інтелектуальної ініціативи за допомогою власних педагогічних дій;
 - інформаційною: повідомлення школярам інформації про актуальні для даного віку проблеми і про способи їх вирішення;
 - розвиваючою: осмислення засобів формування провідних соціально-корисних і навчально-пізнавальних якостей особистості учня;
 - компенсаторною: вміння мислити категоріями успіху: позитивне мислення, вміння бачити позитивне в невдачі допомагає вчителю всупереч багатьом негативним чинникам шукати нові засоби вирішення сучасних педагогічних проблем;
 - оціночною: повідомлення учням оцінки ступеня результативності їх різноманітних дій;
 - самовдосконалюючою: професійне мислення вчителя створює і забезпечує можливість уникнути імпульсної або рутинної педагогічної діяльності [3].
- Для вирішення педагогічної задачі слід почати з аналізу об'єктивно існуючої ситуації. Адекватно організований аналіз ситуації повинен бути спрямований не на саме педагогічне явище, а на причини що його породжують. Від педагога потрібні уміння передбачати і знаходити нові рішення. Для успішного вирішення педагогічних ситуацій слід віднести наступні особливості мислення вчителя:
- вибірковість накопичення знань для їх практичного застосування;
 - чутливість до суперечностей педагогічної ситуації, уміння бачити проблему;
 - мислення починається із зародження і формулювання проблемної ситуації;
 - одна і та ж педагогічна ситуація породжує у вчителя різні педагогічні проблемні ситуації;

- виявлення різних рівнів проблемності у вирішуваній педагогічній ситуації;
- прогнозування наслідків можливої реалізації рішень, що виробляються;
- педагогічне рішення дуже тісно пов'язане з його реалізацією, яка дозволяє усунути неадекватності, розузгодження діяльності. Це означає поєднання як пізнавальної, так і виконавчої діяльності вчителя [10].

В залежності від способу розпізнавання проблемності у вирішенні педагогічної ситуації М. Кашапов [5] виділяє два рівні: ситуативний і надситуативний. Перший рівень характеризується встановленням ситуативної проблемності у вирішенні педагогічної ситуації. Реалізація рішення на цьому рівні створює необхідні передумови для вирішення вчителем педагогічної ситуації. У результаті реалізації ситуативного рівня педагогом приймаються рішення, орієнтовані на досягнення якнайшвидшої вигоди. Дії вчителя по розв'язанню педагогічної проблемної ситуації орієнтовані на ближню перспективу. У цьому випадку нерідко не враховується вплив даної конкретної ситуації на навчально-виховний процес у цілому. Для педагога важливим є усунути перешкоди тільки зараз, а що буде потім – не так важливо. Стикаючись з проблемною ситуацією, він прагне знайти подібну ж ситуацію в минулому досвіді. Певна схожість приводить до реалізації рішень, вже не адекватних в даній ситуації. На цьому рівні вчитель не усвідомлює зв'язок між своїми вчинками та їх наслідками. Педагог, аналізуючи свою діяльність, ґрунтується на певних принципах і правилах її здійснення, які йому вже важко змінити. Він не спроможний до подолання стереотипів у своїй діяльності і відчуває напружене відношення до педагогічної проблемної ситуації. У процесі реалізації даного рівня стає більш важком особистісний розвиток педагога.

Ситуативний рівень вирішення педагогічної проблемної ситуації є ефективним, коли діяльність педагога пов'язана з організацією діяльності школярів, їх стимулюванням і контролем. У цьому випадку вчителю легше побачити та усвідомити невідповідність між поставленими завданнями і отриманими результатами. Даний рівень ефективний у разі дефіциту часу і якщо вчитель адекватно переносить рішення проблемної ситуації з минулого досвіду в нову ситуацію, в такому випадку проблема може вирішуватися.

Рівень надситуативної проблемної ситуації характеризується усвідомленням учителем необхідності зміни, вдосконалення деяких особливостей своєї особистості. Проблемні ситуації, що виникають у ході практичної діяльності вчителя, примушують його піднятися на рівень, з якого він міг би проаналізувати самого себе не тільки в ролі виконавця, але і в ролі людини, яка програмує виконавську діяльність учнів. Такий стан суб'єкта виражається в пошуку засобів цілеспрямованого формування своїх професійно-значущих і особистісних якостей. Уміння виявляти надситуативну проблемність у процесі розв'язання педагогічних проблемних ситуацій сприяє не тільки активації розумової діяльності вчителя, але і робить великий вплив на особистісний розвиток педагога, оскільки зачіпає перш за все його емоційну сферу і його самосвідомість. А це у свою чергу неминуче веде до формування професійного мислення, переконань, допомагаючи тим самим учителю вдосконалити свою діяльність.

Таким чином підводячи підсумки вище сказаного можна зробити **висновки** про те що:

1. Мислення являє собою процес опосередкованого й узагальненого відображення людиною предметів і явищ об'єктивної дійсності в їхніх істотних властивостях, зв'язках та відношеннях. Мислення надає людині можливість відобразити й зрозуміти не тільки те, що може бути безпосередньо сприйняте відчуттями, а й те, що сховане від безпосереднього чуттєвого сприймання.

2. Педагогічне мислення слід розглядати як вид професійного мислення, що дозволяє вчителю пізнавати суть педагогічної ситуації і організувати свої педагогічні дії по її цілеспрямованому перетворенню. Професійне мислення вчителя передбачає позитивне вирішення педагогічної ситуації. За походженням професійне мислення вчителя є системою розумових дій, що виникають на основі пізнання і перетворення складної педагогічної ситуації.

3. Педагогічне мислення допомагає вчителю проникати в причинно-наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналізувати свою діяльність, погляди, переживання, знаходити науково обґрунтоване пояснення успіхів і недоліків, передбачати результати роботи.

4. Професійне мислення вчителя, що сприяє забезпеченню педагогічного процесу характеризується наступними особливостями: діагностичною, стимулюючою, інформаційною, розвиваючою, компенсаторною, оціночною тасамовдосконалюючою.

5. В залежності від способу розпізнавання проблемності у вирішенні педагогічної ситуації виділяються два рівні: ситуативний рівень, що характеризується встановленням ситуативної проблемності у вирішенні педагогічної ситуації; надситуативний рівень проблемної ситуації, що передбачає усвідомлення учителем необхідності зміни, вдосконалення деяких професійних сторін власної особистості.

Список використаних джерел:

1. Брушлинский А. В. Субъект : мышление, учение, воображение [Текст] / А. В. Брушлинский // – М. : Изд-во Института практической психологии НПО «Модэк», 1996. – 392 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К., 1997. – 373 с.
3. Дубасенюк О. А. Особливості та функції професійного мислення вчителя [Електронний ресурс] / О. А. Дубасенюк – Режим доступу: [http : http://eprints.zu.edu.ua/8572/1.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/8572/1.pdf).
4. Каргин С.Т. Сущность понятия «педагогическое мышление» [Текст] / С.Т. Каргин // Реформа общеобразовательной и профессиональной школы и подготовка педагогических кадров. Алма-ата : КПИ им. Абая, 1986. – С. 62-66.
5. Кашапов М. М. Психология профессионального педагогического мышления [Текст]: дис. ... доктора псих. наук : 19.00.07 / Кашапов Мергалия Мергалимович. – Ярославль, – 2000. – 444 с.
6. Кулоткин Ю.Н. Мышление учителя : Личностные механизмы и понятийный аппарат [Текст] / Ю.Н. Кулоткин, Г.С. Сухобьска. – М., 1990. – 111 с.
7. Осипова Е.К. Структура педагогического мышления учителя [Текст] / Е.К. Осипова // Вопросы психологии. – 1987. №5. – С. 144-146.
8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии [Текст] / С. Л. Рубинштейн. – СПб : Издательство «Питер», 2000. – 599 с.
9. Трофімов Ю.Л. Психологія [Текст] / Ю.Л. Трофімов, М.І. Алексєєва, П.А. Гончарук, Т.С. Кириленко та ін. – Київ «ЛИБІДЬ», 1999. – 558 с.
10. Турищева Л.В. Педагогічне мислення як об'єкт дослідження психологічної служби [Електронний ресурс] / Л.В. Турищева – Режим доступу : [http : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis).

ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ – НАЙВАЖЛИВІША СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У статті основну увагу приділено аналізу розвитку громадської активності студентської молоді. Виявлено позитивні напрямки діяльності та протиріччя. Виділено основні напрямки процесу виховання, а також розкрито форми роботи зі студентською молоддю у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: студентство, громадська активність, громадська позиція, процес виховання.

DANILOVA L.V. Public activity of student young people is major constituent of process of education in higher educational establishments

Annotated. The article focuses on the analysis of social activism of college students. Found a positive direction and contradictions. Highlights the main directions of the process of education, revealed forms of work with students in higher education.

Keywords: students, social activity, social position, the process of education.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток соціально-економічної ситуації в Україні обумовлює необхідність розробки шляхів стабілізації соціальних процесів, спрямованих на відтворення інтелектуального й трудового потенціалу суспільства. Перспективи збереження та нагромадження такого потенціалу нерозривно пов'язані з процесами соціалізації і соціально-економічної інтеграції молоді.

Саме могутня енергія, творча уява, патріотичні та громадянські ідеали визначають цільовий і функціональний характер місії сучасної молоді, як провідника соціальних змін, економічного розвитку й технічного прогресу України.

Інтеграція України в Європейське Співтовариство та перехід до ринкової економіки, приєднання до Болонської угоди, у якій студентство розглядається як партнер, передбачають реформування всіх складових освітньої галузі. Відбувається активне утвердження демократичних засад у всіх секторах життєдіяльності українського суспільства. Студентський період у житті є визначальним для соціалізації молоді. Саме в цей період формується досвід і навички співіснування особи в межах громадянського суспільства. Набутий досвід буде в подальшому впливати на життєву позицію молоді людини та її світогляд. Саме тому студентство, як суспільний прошарок, є найбільш мобільною групою, від якої завжди залежала доля суспільних трансформацій. Усередині студентської молоді відбувається становлення майбутньої еліти країни, яка буде диктувати способи і форми соціальних взаємовідносин. Перехід від авторитаризму та патерналізму до демократичних і партнерських відносин в нашому суспільстві залежить від того, чи стануть останні нормою життєдіяльності сьогоднішнього студентства [3, с. 132].

Мета виховання студентської молоді - формування гармонійно розвиненої людини, високоосвіченої, соціально активної й національно свідомої, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, яка є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення. Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню та оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання духовної еліти завдання, що стоїть перед науково-педагогічним колективом на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Аналіз праць з цієї проблеми показав, що завдання виховання студентської молоді у вищому навчальному закладі реалізуються у позааудиторний час, тобто у процесі виховання, який, за визначенням М.М. Фіцули, розглядається, як система виховних заходів, спрямованих на виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості [2, с.232]. На думку багатьох дослідників, цей процес передбачає використання різних форм і методів, прийомів і засобів виховання, постійного виявлення результатів виховних впливів.

Щодо питання про виховання у студентської молоді вищих навчальних закладів суттєве визначення щодо активної громадської позиції, то окремі його позиції досліджували І.Д. Зверева, А.І.Конончук, І.Д.Бех, С.Я. Харченко та інші, розглядаючи різноманітні виховні технології, як складник професійної діяльності, педагогічної техніки та виховної майстерності. Проте, не зважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених питанням виховної діяльності, і на сьогодні вони залишаються недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження ефективності використання форм та методів виховної позааудиторної діяльності з метою залучення студентської молоді до громадського життя сучасного суспільства.

Об'єктом дослідження є студентство, як специфічна соціально-професійна група населення України.

Предметом дослідження є зростаюча активність студентів у навчально-виховному процесі, громадському житті вищих навчальних закладів, зміна ролі студентів у системі вищої освіти України як об'єктів та суб'єктів навчально-виховного процесу.

Згідно з метою були поставлені завдання: розкрити сутність виховної роботи вищої школи та показати вагомість для педагога володіння вміннями її організації, обґрунтувати зміст та методи роботи виховання студентської молоді у позааудиторній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що виховна система у ВНЗ ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході, який передбачає варіативність, гнучкість форм і методів виховання.

Процес підготовки студентів до організації виховної роботи передбачає певну послідовність етапів, методики та технологій її здійснення. Окрім навчального компоненту, самовиховання, вирізняємо і етап залучення студентів до різних видів діяльності, участь в яких сприяє формуванню досвіду позитивної суспільної поведінки та професійного самовизначення.

На думку І.Д.Бека [1, с.248], залучення студентів до активної громадської діяльності, з одного боку, може зміцнювати професійну мотивацію, а з іншого – слугувати зразком для побудови життєвої і професійної стратегії. Громадська діяльність має різноманітний характер і виховується у процесі різних видів діяльності: науково-дослідницької, громадської та ін. Одним із видів виховної позааудиторної діяльності студентів - волонтерський рух.

Підкреслимо, що соціальне виховання під час позааудиторної діяльності, процес – який сприяє особистісному становленню гармонійно-розвинутої особистості, визначається як один із головних напрямів діяльності сучасної вищої школи в умовах інтеграції до Європейської спільноти. Цікаво, що у широкому дослідницькому контексті позааудиторна робота може розглядатися як видове поняття по відношенню до більш вивченого й широкого явища навчально-виховного процесу. Останній у педагогічній науці давно привертає увагу вчених, тоді як позааудиторна